

Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi¹

Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema

Esra Güngör Kılıç²

Gönderilme tarihi: 24 / 05 / 2018

Kabul tarihi: 01 / 07 / 2018

Öz

Sinema geçmişten günümüze değin insanların ufuklarında yenedünyalar açmayı başarabilen bir sanat olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, sinema bir diğer yanı ile endüstri bağımlıdır. Bu endüstriye dayalı sinema içerisinde anlatımı efsanelerden alan filmler geniş bir seyirci kitlesi edinmiştir. Hikâyesi vampirler ve kurt adamlara dayanan, Alacakaranlık (Twilight, 2008-2012) film serisi de dünya çapında en çok izlenen filmlerden birisi olmuştur. Bu tür filmlerin yeni bir üretim değil, sadece belirli işlevlere dayanan kitle kültürü sinemasının bir ürünü olduğu fikri ile yola çıkılan makalede, Alacakaranlık film serisi Vladimir Propp'un literatüre kazandırdığı işlevsel çözümleme yöntemi ile analiz edilerek bu varsayımın geçerliliği sınanmıştır. Çözümleme sonucunda 2000'li yıllarda vizyona giren filmlerin 1900'lü yıllarda efsaneleşen masallar ile aynı işlevlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada önemli olan ise, yüzyıl geçmesine rağmen belirli işlevlerin kullanımı ile seyircide belirli bir beğeni kalıbının yaratımının sağlanması ve dolayısıyla kültür endüstrisinin devamını sağlayan mesajların geniş kitlelere iletilmesidir. Böylece, filmler kullandıkları işlevler ile seyirciyi büyüdü dünyasına çekerken sistemin yeniden üretiminin sürekliliği sağlanır.

Anahtar sözcükler: Vladimir Propp, İşlevsel çözümleme, Kitle kültürü sineması, Alacakaranlık film serisi

Abstract

The cinema is antagonizing as an art that can open new worlds on the horizon of the people of the past day to day. But cinema is industry-dependent with one side. Films that take their narrative from legend in this industry-based cinema have gained a wide audience. The story is based on vampires and werewolves, Twilight (2008-2012) film series has also been one of the most watched films worldwide. Based on the idea that such films are not a new production but a product of a mass culture cinema based on certain functions, the validity of this hypothesis has been tested by analyzing the Twilight film series Vladimir Propp with the functional analysis methodology that the literature has gained. The result of the analysis is that the films that entered the vision in 2000 years have the same functions as the legendary tales of 1900 years. What is important at this point is that despite the passing of the century, the use of certain functions ensures the creation of the desired taste in the audience and thus the transmission of the messages that provide the continuation of the culture industry. Thus, the continuity of the audience with the functions they use when shooting movies in the magical world of the reproduction system is provided.

Keywords: Vladimir Propp, Functional analysis, Mass culture cinema, Twilight film series

¹Bu makale, 20-22 Nisan 2018 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleşen "5th International Conference on Social Sciences and Education Research" adlı konferansta sunulan bildirinin genişletilmiş ve düzenlenmiş halidir.

²Arş. Gör., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, Ankara, Türkiye, esraaa.gun-gor@gmail.com, esragungor@gazi.edu.tr

1. Giriş

Her şeyin tüketimin bir öznesi ve nesnesi konumunda olabildiği günümüz dünyasında değer yitimi oldukça hızlı gerçekleşmektedir. Bu sebeple, yaratıcı anlatılara rastlamak her geçen gün zorlaşmaktadır. Ünlü bir halk bilimci olan Vladimir Propp, göstergebilim ve anlatı çözümlemesine dair öne sürdükleri ile anlatı çözümlemelerine işlevsel bir soluk getirmiştir. Rus masallarını inceleyerek, hikâyelerin ne kadar farklı görünürse görünsün belirli bazı işlevleri barındırdığını ortaya koymuştur. Ona göre, her hikâyede 31 işlev ve bu işlevleri yerine getiren 7 karakter vardır. Hikâyelerdeki işlevler belirlidir ve tekrar edilerek farklı görünen ama aynı yapısal özelliklere sahip anlatılar elde edilir. Propp'un bu yapısal yaklaşımı üzerine daha sonra birçok anlatı çözümlemesi yapılmış ve bu anlatılar hikâyelerle sınırlı kalmamıştır. Özellikle tüketimin bu denli yoğun yaşanarak bir kültür olarak adlandırıldığı dönemde yeni ve özgün anlatılar üretmek oldukça zorlaşmıştır. Çünkü bu yeni kültürün sunduğu beğeniler, yaşam stilleri, onayladıkları belirlidir. Arzuları tesir altına alan bu yeniçağın kabul edilebilir değerleri de bu çerçeve ile sınırlandırılır, yapılandırılır. Beğenilerin yaratımı ve homojenleştirilmesi bağlamında önemli bir yer edinen kitle kültürü sineması üzerine bu nedenle bu çalışmada betimleyici bir açıklamaya değinilecektir.

Sinema, sanat olarak kabul edildiği ölçüde bir diğer yanı ile de endüstriye dayalıdır. Endüstri tabanlı yanı ile sinemanın beğenilerin inşasındaki yeri üzerine bir tartışma gerekli görülmüştür. Bu bakış açısıyla bakıldığında, yeni ama aslında çerçevesi sınırları zorlamayan ve üst anlatıya hizmet eden kültür endüstrisi filmlerine dair anlatıların Propp'un masallara dair incelemesinde ortaya çıkardığı yapısal mantığın benzerine sahip olabileceği varsayımına ulaşılmıştır. Propp'un işlevsel yönteminin en çok hâsılata yapan filmlerde geçerli olabileceği varsayımı ile yola çıkılarak, makalede *Alacakaranlık* film serisi örneklem olarak belirlenmiştir. *Alacakaranlık* film serisi, öyküsünü Stephenie Meyer'in yazdığı vampir-aşk-macera romanlarından almaktadır. Aslında bir roman uyarlaması olan film serisi, yüksek okur kitlesinin ardından izler kitleye yönelik olarak senaryolaştırılmıştır. Film serisi, dünyada en çok hâsılata sahip film serileri sıralaması içerisinde. Beş filmin toplam gişe hâsılatı 3.345.767.327 dolardır (aahnayah1, 2012). Ayrıca serinin son filmi gösterime girdiği tarihte, en yüksek açılış hâsılatı sıralamasında sekizinci olmuştur (Child, 2012).

Ülkemizde ise serinin beş filminin toplam izleyici sayısı 5.412.133'dür ("boxofficeturkiye", t.y). Dünya çapında ve ülkemizde bu kadar büyük bir gişe başarısına sahip bu film serisinin temel anlatısını vampir ve kurt adam gibi efsanelere dayandırıyor olmasını da düşündüğümüzde, Propp'un işlevsel unsurlarının bu seri film içerisinde barınmış olabileceği varsayımıyla makalede filmler işlevsel olarak çözümlenecektir. Belirli işlevlerle tekrarlanan anlatıların kitlelere sunulması varsayımının geçerliliği durumunda sonuç bölümünde anlatılarla sunulan mesajların kültür endüstrisinin devamını nasıl sağladığı ve yeniden ürettiği üzerine bir tartışmaya yer verilecektir. Sinemanın etki gücü ve izleyici sayısının milyonları aştığı bir film düşünüldüğünde bu filmin analizinden elde edilecek sonuçların önemi ortaya çıkmaktadır.

2. Kitle kültürü sineması üzerine

Sinema geçmişten günümüze değin seyircisinin ufuklarında yenedünyalar açmayı başarabilen bir sanat olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, sinema sanat olmanın ötesinde bir yanı ile endüstri bağımlıdır. Ticari kaygıların hüküm sürdüğü, maddi bir geri dönüşüm beklenen, endüstrinin kurallarınca çerçeveleri belirlenen, seyircide ortak beğenilerin yaratımına katkı sağlayan ve denenecek başarı sağlamış anlatılara dayanan, geniş izler kitle edinmiş filmler *kitle kültürü sinemasını*

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

oluştururlar. Sinemanın bu endüstri tabanlı gelişiminde hiç kuşkusuz ki toplumu derinden etkileyen endüstri devrimi ve kapitalist sistemin gelişimi yatmaktadır. Yirminci yüzyıl beraberinde yaşanan endüstriyel devrimin de bir sonucu olarak yaşanan gelişmeler toplumsal pratikleri de değiştirmiştir. Daha homojen ve katıksız bir toplum idealleri doğrultusunda da kitle kültürü tartışmaları toplumbilimcilerin ana tartışma konularından birisi haline gelmiştir.

Kitle kültürü kavramının özünü oluşturan "kitle denildiğinde günümüzde sayısı belli olmayan insan çokluğu anlatılmak istenir" (Erdoğan ve Alemdar, 2005, s. 40). Erdoğan ve Alemdar (2005) kitle kavramının iletişim, ekonomi ve kültür kavramlarıyla ilişkiselliğini şu şekilde açıklar; "kitle iletişimindeki kitle sayısı bilinmeyen izleyici, okuyucu, seyredici ve kullanıcıdır. Ekonomik bazda kitle, bilinmeyen sayıdaki tüketicidir. Kültür bazında kitle, kültürü tüketenler ve dolayısıyla tüketimden geçerek üretim için gereksinimi üretenlerdir" (s. 40-41). Bu bakış açısından kitleler, artık her bakımdan endüstrinin devamı için tüketici haline gelmiştir.

Bu konu üzerine en sert eleştirel yaklaşımı ise Frankfurt Okulu göstermiştir. Frankfurt Okulu'nun önemli temsilcilerinden Adorno'ya (2012) göre, "kapitalist gelişmenin, altta yatan ya da örtük eğilimi bile özgürlüğe değil daha fazla bütünleşmeye ve tahakküme yöneliktir" (s. 12). Bu tahakküm ve bütünselleştirme çabalarında ise sanat yüksek modernist özelliklerinin aşınması ile popüler kültürün hizmetine açılan yeni anlamlandırılmalarıyla bir kitle kültürü aracı haline gelmiştir.

Sinema, kültür endüstrisinin bir ürünü olarak bu konudaki kuramcıların üzerine düşündüğü mecralardan bir tanesi olmuştur. Adorno, (aktaran Yüksel, 2011) "sinemayı, kültür endüstrisinin vahşi bir aracı olarak değerlendirir, filmi bir kitle sanatı olmaktan çok kitleleri çekip çevirmek için kullanılan bir araç olarak görür" (s. 452). Kitle toplumunun seyir zevkleri ve beklentilerini homojenleştirerek ortak bir beğeni yaratımında kültür endüstrisi önemli rol üstlenir. Beğenilerimiz aslında inşa edilmiştir. Bu anlamda sinema ortak seyir zevki yaratımı ve bu yaratımın sonucunda bir değişim değeri olarak araçsallaştırılmaktadır. Bu sinemanın görevi mümkün olduğu kadar yüksek sayıda seyirciye hitap ederek gişe getirisi elde etmektir. Kitle tüketimine sunulan sinema, halkın en önemli eğlence araçlarından birisi haline gelerek kısa sürede sanayileşmiştir (Onur, 2012, s. 32). Bu endüstrinin amacı ise mümkün olan en geniş halk kitlesine ulaşmak olmuştur. Rotha'nın belirttiği üzere (aktaran Onur, 2012) katı endüstri kalıpları içerisinde gişe hâsılatı formülü bu sektör için en öncelikli yeredir (s. 33). Öztürk (2018), Badiou'nun değindiği sinemanın kitle sanatı olma özelliklerini şu şekilde özetler: "sinemanın aynı zamanda yaratılıp pek çok insan tarafından tüketilmesi, bu itibarıyla bir başyapıt olması, daha kolay özdeşleşmeye imkân veren görsel imajların varlığı ve zamanı algılanabilir hale getirmesi" (s. 201). Abisel (1995), duygulara hitap eden bu sinemanın ortak beğeni kalıpları oluşturarak seyirciye ulaşması böylece kitle sinemasının en önemli özelliklerinden birisi olan geniş kitlelerce tüketilmesi yolunda tür kavramının doğuşuna vurgu yapar (s. 7). "Hangi filmin, ne zaman ve nasıl gişe başarısı kazanabileceğinin kesin formülü hiçbir zaman bulunamadığından, yapılan yatırımın taşıdığı riske karşı, başarılı filmlerin benzerleri yapıldı, bazı nitelikleri tekrarlandı" (Abisel, 1995, s. 42). İzleyicinin "birikimli tercihlerinin yaratımında *Titanik*'in yapımcılarından gibi" pahalı pazarlama stratejileri uygulanmaktadır. Amerika'da 2002 yılında bu tarz tanıtım ve pazarlama giderlerinin toplamı 200 milyon dolardır (Miller, Govil, McMurria, Maxwell ve Wang, 2012, s. 468). Herhangi bir ticari üretim alanında olduğu gibi sinema endüstrisi de ürünlerini sınıflandırarak, bu ürünün tüketicisinden -izleyiciden- gelecek geri beslemeleri de değerlendirebilecektir (Abisel, 1995, s. 43). Böylelikle, yaşanan toplumsal-tarihsel gelişmelere uygun yeni stratejilerle yerinde

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

değişiklikler uygulanarak seyirci kaybı önlenecek, sektörün devamı sağlanacaktır. Aynı zaman da türsel bir sınıflama seyircinin beklentilerini de örgütleyecektir. Bu noktada popüler filmlerin, *bilinenleri* diğer bir deyişle *uylaşımları* önem kazanır (Abisel, 1995, s. 8).

Hikâyesi vampirler ve kurt adamlara dayanan *Alacakaranlık (Twilight, 2008-2012)* film serisi, diğer türlere dair başarısı kanıtlanmış tematik uylarımların (macera, romantik aşk, kurtuluşu sağlayan şiddet¹) da eklemleendiği imgesel dünyası ile dünya çapında en çok izlenen filmlerden birisi olmuştur. Vampirizm gibi "mitos olan şey üretim-tüketim ilişkisi olarak okunduğunda metadır. Yani, bu durumda mitoloji eğlence sanayisinin (sinemanın) metasıdır" (Atayman ve Çetinkaya, 2016, s. 445). Efsanelere dayanan vampir ve kurt adamlık popüler sinemanın değişim değeri olarak metalaştırılmıştır. Bunun da ötesinde mitik yaratıklar aracılığıyla seyircinden zevk alması beklenenler pekiştirilerek bir endüstrinin tüketicisi olma halinin devamı sağlanmıştır.

Kitlelerin eleştirel aklının gelişimine engel olan kültür endüstrisine ait sinema her ne kadar seyircisine sağladığı katharsis² ile düşünme eylemine ket vursa da, bunun yanı sıra eleştirel aklı öneren, sistemin içinden sistemi eleştiren bir sanat olma özelliği de yadsınmamalıdır. Nitekim bu filmler zaten bahsi geçen eleştiriye dâhil edilemeyecek düşünce sinemasına ait filmlerdir. Ancak, bu makale için seçilen film serisinin kitlesel bir endüstri ürünü olması dolayısıyla konu kitle sineması üzerine sınırlandırılmıştır ve bu çalışmada sinemanın kendisinden ziyade incelenen filmlerin dâhil olduğu sistemin yeniden üretimine sağladığı katkı sorgulanacaktır.

3. Vladimir Propp ve masalın biçimbilimi yöntemi

Vladimir Propp'un 1928 yılında ilk kez yayınlanan *Morfologiya Skazki (Masalın Biçimbilimi)* adlı eserinde masalları yapı bakımından incelemiştir. Propp, bu eserinde 100 Rus masalını yapı bakımından inceleyerek, göstergebilimin ve anlatı çözümlemesinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Halkbilim ve metin çözümlemeleri çalışmalarında yöntem açısından kendi dönemindeki diğer bilim adamlarından farklılaşarak yeni bir soluk getiren "*Masalın Biçimbilimi* daha sonraları İngilizce, İtalyanca, Lehçe, Fransızca, Rumence, Macarca, Almanca gibi pek çok dile çevrilmiş, eserin Türkçe çevirisi ise 1978-1982 yılları arasında yapılmıştır" (Bars, 2014a, s. 83). Claude Levi-Strauss, Algirdas Julien Greimas, Roland Barthes, Tzvetan Todorov, Claude Bremond, Alan Dundes gibi bilim adamları bir taraftan bu yapıya çeşitli eleştirilerde bulunurken diğer taraftan da bu yapıya dayanarak kendi metin çözümleme yöntemlerini geliştirmişlerdir (Bars, 2014a, s. 83-84). "Olağanüstü masalların evrensel yapısını ortaya çıkararak, halkbilim çalışmalarına yeni bir soluk getirmenin yanı sıra genel anlatı çözümlemelerine yöntemsel bir bütünlük kazandırması" (Şimşek, 2012, s. 312) bakımından Propp'un çalışması önem arz etmektedir.

V. Propp, Rus masallarına odaklanan yapısalcı çalışmasında, incelediği masalların tümünün aynı temel anlatıya, bildiğimiz "temel bir göstergeler ya da dizim düzenine sahip olduğu sonucunu çıkarmıştır" (Butler, 2011, s. 66). Ona göre, masalın doğru bir biçim bilimsel incelemesi yapılmadığı sürece masal konusunda sağlıklı bir değerlendirmede bulunmak mümkün değildir. Masalın tarihsel özelliğinden çok, yani "aynı niteliklere sahip masalların hangi toplum tarafından nerede ve ne zaman üretilip hangi şartlarla aktarılmış olmasından ziyade, hangi yapısal özellikleri ve buna bağlı olarak da hangi işlevleri barındırdığı" (Abalı, 2013, s. 30) daha önemlidir.

¹ Detaylı bilgi için bakınız: Abisel, Nilgün. (1995). *Popüler Sinema ve Türler*. sf. 37.

² İlk kez, Aristoteles'in *Poetika* (1987) kitabında kullanılan, arınma anlamında Türkçe'ye çevirisi yapılan kavram (s. 102); bir sanat eseri karşısında duyulan haz ile rahatlama olarak açıklanabilir.

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

V. Propp, görünüşteki çeşitlilik altında binlerce masala ortak olabilecek "işlevsel" unsurları ortaya çıkararak bu masallara ortak bir yapı kurmayı amaçlamıştır. "Masal kahramanlarının isimleri ve faydalandıkları nesnelere değişmekte, ama kişilerin eylemleri değişmemektedir" (Çıblak, 2005, s. 130). Yani masalarda, genellikle aynı eylemler değişik kişilerce yapılmaktadır. Söz konusu eylemlere ise, Propp *işlev* adını vermektedir. "Masalarda kişilerin yerine getirdiği işlevler, masalın temel bölümleri olup değişmez unsurlardır" (Çıblak, 2005, s. 130).

Propp'a göre (aktaran Bars, 2014a), *işlevlerin* dört özelliği bulunur:

"1. Kişiler kim olursa olsun ve işlevler nasıl gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, masalın değişmez, sürekli öğeleri kişilerin işlevleridir. İşlevler masalların temel oluşturucu bölümleridir.

2. Olağanüstü masalların işlevleri sınırlıdır.

3. İşlevlerin dizilişi her zaman aynıdır. Ancak bütün masalarda bütün işlevler yer almaz. Bazı işlevlerin bulunmayışı diğer işlevlerin düzenini değiştirmez.

4. Bütün olağanüstü masallar yapıları açısından aynı tipe bağlanırlar" (s. 85).

Propp, anlatı incelemeleri sonucunda masalların değişmez bir sırayla 31 işleve sahip olduğu ve bu işlevleri yerine getiren 7 eylem alanının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Propp'un (2001) sıraladığı 31 işlev ve simgeleri ise şu şekildedir:

1. Aileden biri evden uzaklaşır. (Tanımı: *uzaklaşma*, simgesi β)

2. Kahraman bir yasakla karşılaşır. (Tanımı: *yasaklama*, simgesi γ)

3. Yasak çiğnenir. (Tanımı: *yasayı çiğneme*, simgesi δ)

4. Saldırgan bilgi edinmeye çalışır. (Tanımı: *soruşturma*, simgesi ϵ)

5. Saldırgan kurbanı ile ilgili bilgi toplar. (Tanımı: *bilgi toplama*, simgesi ζ)

6. Saldırgan kurbanını veya servetini ele geçirmek için onu aldatmayı dener. (Tanımı: *aldatma*, simgesi η)

7. Kurban aldanır ve istemeyerek düşmanına yardım etmiş olur. (Tanımı: *suça katılma*, simgesi θ)

8. Saldırgan aileden birine zarar verir. (Tanımı: *kötülük*, simgesi A)

9. Kötülüğün ya da eksikliğin haberi yayılır; bir dilek veya buyrukla kahramana başvurulur, kahraman gönderilir ya da gider. (Tanımı: *aracılık, geçiş anı*, simgesi B)

10. Arayıcı-kahraman eyleme geçmeyi kabul eder ya da eyleme geçmeye karar verir. (Tanımı: *karşıt eylemin başlangıcı*, simgesi C)

11. Kahraman evinden ayrılır. (Tanımı: *gidiş*, simgesi \uparrow)

12. Kahraman büyülü bir nesneyi ya da yardımcıyı edinmesini sağlayan bir sınama, bir sorgulama, bir saldırı vb. ile karşılaşır. (Tanımı: *bağışçının ilk işlevi*, simgesi D)

13. Kahraman ileride kendisine bağışta bulunacak kişinin eylemlerine tepki gösterir. (Tanımı: *kahramanın tepkisi*, simgesi E)

14. Büyülü nesne kahramana verilir. (Tanımı: *büyülü nesnenin alınması*, simgesi F)

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

15. Kahraman aradığı nesnenin bulunduğu yere ulaştırılır. Kendisine kılavuzluk edilir ya da götürülür. (Tanımı: İki krallık arasında yolculuk, bir kılavuz eşliğinde yolculuk, simgesi G)
16. Kahraman ve saldırgan bir çatışmada karşı karşıya gelirler. (Tanımı: çatışma, simgesi H)
17. Kahraman özel bir işaret edinir. (Tanımı: özel işaret, simgesi I)
18. Saldırgan yenik düşer. (Tanımı: zafer, simgesi J)
19. Başlangıçtaki kötülük giderilir ya da eksiklik karşılanır. (Tanımı: giderme, simgesi K)
20. Kahraman geri döner. (Tanımı: geri dönüş, simgesi ↓)
21. Kahraman izlenir. (Tanımı: izleme, simgesi Pr)
22. Kahramanın yardımına koşulur. (Tanımı: yardım, simgesi Rs)
23. Kahraman kimliğini gizleyerek, kendi ülkesine ya da başka bir ülkeye varır. (Tanımı: kimliği gizleyerek gelme, simgesi O)
24. Düzmece bir kahraman asılsız savlar ileri sürer. (Tanımı: asılsız savlar, simgesi L)
25. Kahramana güç bir iş önerilir. (Tanımı: güç iş, simgesi M)
26. Güç iş yerine getirilir. (Tanımı: güç işi yerine getirme, simgesi N)
27. Kahraman tanınır. (Tanımı: tanı(n)ma, simgesi Q)
28. Düzmece kahramanın, saldırganın ya da kötünün kimliği ortaya çıkar. (Tanımı: ortaya çıkarma, simgesi Ex)
29. Kahraman yeni bir görünüm kazanır. (Tanımı: biçim değiştirme, simgesi T)
30. Düzmece kahraman ya da saldırgan cezalandırılır. (Tanımı: cezalandırma, simgesi U)
31. Kahraman evlenir ve tahta çıkar. (Tanımı: evlenme, simgesi W) (s. 45-89).

Bu işlevler masalın ana yapısını oluşturur ve nesnel bir çözümlemeye imkân verir. Bir masalda bu 31 işlevin her biri yer almak zorunda değildir ama sırası değişmez. Her olay bir önceki olayın işlevini tamamlayarak bir döngü oluşturulur. Proop' göre (aktaran Bars, 2014b) her masalda değişmez işlevleri yerine getiren 7 karakter vardır ve bu karakterin eylem alanları şu şekilde sıralanmıştır:

1. Saldırganın (ya da kötü kişinin) eylem alanı: Kötülük, çatışma ve kahramana karşı sürdürülen başka kavga biçimleri, izleme işlevlerini kapsar.

2. Bağışçının (ya da sağlayıcının) eylem alanı: Büyülü nesnenin aktarılmasının hazırlanması, büyülü nesnenin kahramana verilmesi işlevlerini kapsar.

3. Yardımcının eylem alanı: Kahramanın uzamda yer değiştirmesi, kötülüğün ya da eksikliğin giderilmesi, izlenme sırasında yardım, güç işleri yerine getirme, kahramanın biçim değiştirmesi işlevlerini kapsar.

4. Prensesin (aranan kişi) ve babasının eylem alanı: Güç işleri yerine getirme isteği, bir özel işaretin zorla benimsettirilmesi, düzmece kahramanın ortaya çıkarılması, gerçek kahramanın tanınması, ikinci saldırganın cezalandırılması, evlenme işlevlerini kapsar.

5. Gönderenin eylem alanı: Yalnızca kahramanın gönderilmesi işlevini kapsar.

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

6. Kahramanın eylem alanı: Arayış amacıyla gidiş, bağışçının isteklerine tepki, evlenme işlevlerini kapsar.

7. Düzmece kahramanın eylem alanı: Arayış amacıyla gidişi, bağışçının isteklerine karşı gösterilen ve her zaman olumsuz tepkiyi, asılsız savları kapsar" (s. 263).

Propp'un masallara uyguladığı bu yöntem, var olan belirlenmiş işlevlerle yeniden yeniden aynı anlatıların üretildiğinin kanıtı niteliğindedir. Bu yönüyle bu çözümleme tekniği zamanda birçok anlatı çözümlemesinde kullanılmıştır. Bu makalede ise film çözümleme tekniği olarak kullanılacaktır.

4. Propp'un biçimsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme

Propp'un öne sürdüğü işlevsel çözümleme sadece masallara özgü değildir. Zaman içerisinde yapılan çeşitli araştırmalarla üretilen romanlar, filmler gibi kitlesel ürünlerde de aynı işlevlerin olduğu keşfedilmiştir. Örneğin, Berger (1992) *Popular Culture Genres: Theories and Texts* kitabında, modern zamanların üretilen anlatılarının da aslında Propp'un işlevlerine sahip olduğunu belirtir. Özellikle casus hikâyeleri, bilim kurgu, romantik komedi ve western gibi türlerin bu işlevlerle kurgulandığını anlatarak, Ian Fleming'in ajan James Bond hikâyelerinden *Dr. No.* (1958) romanını inceler ve farklı zamanlara ait eserlerin aynı işlevleri barındırdığını ortaya koyar (s. 21-22, 24).

Özellikle anlatısını efsanelerden alan filmler arasında bu işlevler tekrarlanarak yeniden üretime sokulur. Bu çalışmada, anlatısı kurt adam ve vampir efsanelerine dayanarak üretilen ve popüler filmler diye nitelendirebileceğimiz *Alacakaranlık* film serisi seçilerek, Propp'un öne sürdüğü değişmez işlevler film içinde irdelenmeye çalışılmıştır. Yapılacak çözümlemenin daha iyi anlaşılabilmesi açısından incelenen film serisi hakkında bilgi verildikten sonra bu işlevlerin film içindeki varlığı çözümlenecektir.

4.1. *Alacakaranlık- Twilight film serisi hakkında*

Stephenie Mayer'in aynı isimli kitap serisinden senaryolaştırılmış olan bu film serisi geniş izleyici kitlesine ulaşmıştır. Amerika ve tüm dünyada büyük bir hayran kitlesi ve dolayısıyla tüketici pazarını doğurmuştur. Serinin ana karakterler açısından oyuncu kadrosu film boyunca değişmezken, yönetmenler farklılık göstermiştir. Serinin sadece son iki filmi aynı yönetmen tarafından çekilmiştir. Seri içerisinde bulunan beş filmin sırası ile kısaca film öyküsüne ve karakter yapılarına değinilecektir. Bunun nedeni, işlevlerin oluşturduğu film anlatılarını kavrayabilmek adına önemli görülmesidir.

-*Alacakaranlık (Twilight, Catherine Hardwicke, 2008) film öyküsü:*

On yedi yaşındaki Bella Swan, annesi ve üvey babası ile yaşadığı evden ayrılarak, babası ile yaşamak için Forks isimli bir kasabaya taşınır. İçine kapanık bir karakter olan Bella, burada yeni bir liseye başlar ve Edward ile karşılaşır. Edward, Cullen ailesinin bir üyesidir. Alice, Rosalie, Jasper, Emmet, Carlisle ve Esme diğer Cullen ailesi üyeleridir. Tüm Cullen ailesi vampirdir, ancak insan kanı yerine hayvan kanı ile beslenmektedirler. Edward, 17 yaşındayken vampire dönüştürülmüş 109 yaşında bir vampirdir. Vampir olduktan sonra yaşlanma özelliği yitimi uğradığından Edward 17 yaşındaki görüntüsünü korumaktadır. Bahsi geçen ailenin diğer vampir üyeleri

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

için de benzer durum söz konusudur. Kasabadaki hiç kimse Cullen'ların vampir olduğunu bilmemektedir. Bella, Edward'a âşık olur. Edward ise, Bella'dan ilk başta kaçır. Çünkü Bella'nın kokusu Edward'ın kan arzusunu arttırmaktadır. Aynı zamanda Bella'nın kokusu onu büyüler. Birçok vampirin özel bir yeteneği de bulunur; geleceği görme vb. Edward'ın özel yeteneği ise, düşünceleri okumaktır. Ama Bella'nın düşüncelerini okuyamaz. Bir gün Bella'ya araba çarpmak üzereyken Edward onu kurtarır. Bella, Edward'ın sıra dışı olduğunu fark eder ve onun vampir olduğunu keşfeder. Yine de ondan uzaklaşmaz ve ikili sevgili olur. Bir gün Bella, Cullen ailesi ile birlikte beysbol oynadığı sırada insan kanıyla beslenen üç göçebe vampirle karşılaşır. Bella'nın kokusunu alan vampirlerden James, takipçi ve saplantılı bir avcı vampirdir. Edward'ın Bella'ya karşı korumacı tavrı onu tahrik eder ve Bella'yı öldürmeyi saplantı haline getirir. Bella'yı kandırarak onu tuzağa çeker ve saldırır. Önce, Edward yetişir ardından diğer Cullen ailesi gelir ve Bella'yı kurtarırlar. James ölür. Filmin sonunda Bella vampir olmayı dilediğini Edward'a söyler ama Edward bunu kabul etmez.

- *Yeni Ay (New Moon, Chris Weitz, 2009) film öyküsü:*

2009'da gösterime giren ikinci filmde, Bella'nın insan yaşamı sürmesini dileyen ve ona zarar verdiğini düşünen Edward, Bella'yı terk eder. Ailesi ile birlikte Forks'tan ayrılırlar. Bella ayrılık acısı içinde aylar geçirir. Bu sırada bir önceki filmde öldürülen James'in sevgilisi vampir Victoria intikamını almak için Bella'nın peşindedir. Bella, tehlikede olduğu durumlarda Edward'ın görüntüsü ile karşılaşmaktadır; bu yüzen iki motor hurdası olarak babasının yakın arkadaşının oğlu Jacob'ın yanına gider. Jacob, motor tamirinden anlamaktadır ve Bella'yla birlikte zaman geçirirler. Jacob, Bella'ya âşıktır. Ona bunu söyler ama Bella Edward'ı sevmektedir. Daha sonra Jacob onu aramaz. Bella, Jacob'ın evine gider ve kurt adam olduğunu öğrenir. Bella adrenalin duygusu yaşayarak Edward'ı görmek için yamaçtan atlar, Jacob onu kurtarır. Alice Cullen'in geleceği görme yeteneği vardır. Bella'nın suya atladığını görür ama çıktığını göremez, çünkü kurt adamların dâhil olduğu olayları görememektedir. Bella'nın öldüğünü düşünür. Bunu duyan Edward, kendisini öldürmesi için Volturi (İtalya'daki en köklü, en güçlü vampir ailesi ve vampir krallık temsilisi)'ye gider. Alice, Bella'nın durumunu öğrenmek için onu ziyarete gelir. Edward'ın kendisini öldürteceğini Bella'ya söyler. Bella, Edward'ı kurtarmaya gider, bundan etkilenen Volturi, Bella'nın vampir olması şartıyla onları serbest bırakır. Cullen ailesi Forks'a geri döner ve Edward'la Bella barışı. Edward Bella'ya onu vampire çevirmesinin koşulu olarak, evlenme teklif eder.

- *Tutulma (Eclipse, David Slade, 2010) film öyküsü:*

Yeni Ay filminden bir yıl sonra vizyona giren filmde, James'in intikamını almak isteyen Victoria, yeni doğan ordusu kurar. Yeni doğan ordusu, vampire dönüşümün ilk evresi ve vampirlik döneminin en güçlü evresidir. Bu orduyla birlikte Victoria, Cullen'lara saldırır. Kurt adamlar bu savaşta Cullen'ların yanında olur. Bella, Edward'ın evlenme teklifini kabul eder ve bunu duyan Jacob savaşta sakatlanır. Bella ve Edward, Bella'yı korumak için savaş alanından uzaktadırlar. Onları Victoria bulur, Edward'ı öldürmek üzereyken Bella kanını akıtarak onu şaşırtır ve Edward Victoria'yı öldürür. Kurt adamlar ve Cullen'lar da yeni doğan ordusunu yok eder. Doktor Carlise Cullen, Jacob'ı iyileştirir.

- *Şafak Vakti 1 (Breaking Down 1, Bill Condon, 2011) film öyküsü:*

Bella ve Edward düğün hazırlıkları içerisindeydir. Kısa bir süre sonra düğün gerçekleşir ve evlenirler. Bella, hamile kalır. Bella'nın bebeği yarı vampir-yarı insandır. Edward buna çok üzülür

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

ve bebeği aldirmek ister ama Bella ona karşı çıkar. Rose Cullen hariç diğer herkes Bella'ya çok zarar verdiği için bebeğin alınması taraftarıdır. Çünkü bebek çok hızlı büyümekte ve Bella'nın bedenine zarar vermektedir. Bunu duyan kurt adamlar, bilinmeyen bir varlığın zararını önlemek için bebek ile beraber Bella'yı öldürme kararı alırlar. Jacob, Bella'yı korumak için sürüden ayrılır. Bir gün Bella düşer ve doğum başlar, ancak doğum sırasında Bella ölmek üzeridir. Bebek doğar, Bella ölmeden hemen önce Edward ona vampir zehrini enjekte eder. Bella morfin aldığı için zehrin işe yarayıp yaramadığı hemen anlaşılır. Bella'nın öldüğünü zanneden Jacob, bebeği öldürmek için odaya girdiğinde ona mühürlenir. Mühürlenmek, kurtlara özgü büyük bir aşk ve bağlılıktır. Kurtlar da bebeği öldürmek için Cullen'lara karşı saldırıya geçerler. Jacob bebeğe mühürlendiğini söyler ve geri çekilirler, çünkü bir kurdun mühürlendiği kişiye zarar verilmez. Bu sırada Bella dönüşümünü gerçekleştirir ve vampir olur.

-*Şafak Vakti 2 (Breaking Down 2, Bill Condon, 2012) film öyküsü:*

Edward ve Bella'nın kızları olan Renesmee çok hızlı büyümektedir. Bir gün Renesmee kartanesi toplarken Irina adlı bir vampir bebeği görür ve onu vampire dönüştürülmüş bebeklerden zanneder. Cullen'ların Volturi'nin kurallarından birini bozduğunu düşünerek, durumu Volturi'ye bildirir. Volturi, Alice'i kendi yanına çekmeyi arzulamaktadır. Bu durumu kullanarak Cullen'ları yok etmeye karar verirler. Cullen'lar bebeğin biyolojik olarak dünyaya geldiğini ispatlamak için dünyanın dört bir yanından vampir dostlarını çağırırlar. Bu durumun savaşa dönüşebileceği ihtimaline karşı kimileri vazgeçerken on sekiz vampir yardıma gelir. Bella da artık vampirdir ve diğerlerini de koruyabilen kalkan olma yeteneğine sahiptir. Kurt adamlar, Cullen ailesinin yanındadır. Volturi'ler ve Cullen ailesi savaş alanında karşı karşıya gelir ve bebeğin ölümsüz olmadığını anlarlar. Ama Volturi savaşmak niyetindedir. Bu sırada Alice gelir, Volturi'nin baş üyesi Aro'ya eğer savaşı seçerse neler olabileceğine dair ön görüşünü gösterir. Aro, kendisinin öldüğünü görüp bu savaştan vazgeçer. Artık, Cullen'ların bir düşmanı kalmamıştır. Jacob, Renesmee ile birlikte olacaktır ve Edward ile Bella sonsuza kadar mutlu yaşarlar.

4.2. Alacakaranlık film serisinde 31 işlev ve 7 eylem alanı

-Bella, annesi ve üvey babası ile yaşamaktadır. (Başlangıç durumu, simgesi α)

1. Bella, babası ile yaşamak için annesinin evinden ayrılır ve Forks kasabasına taşınır. (Tanımı: uzaklaşma, simgesi β)
 - 1.1. Yeni bir okula başlar ve burada Cullen ailesi ve Edward ile tanışır. (Bağlantıyı sağlayan öge, simgesi ξ)
2. Film serisi içinde birçok yasaklama ögesi bulunmaktadır. İlk filmde, Edward yani vampirler LaPush plajına giremez. İkinci filmde (*NewMoon- Yeni Ay*) Jakob'ın kurt adam olduğunu söylemesi yasaktır. Yine aynı filmde kurt adam olan Jakob'ın vampirlerin bölgesinde yer alan Bella'nın evine girmesi yasaktır. Edward'ın vampir olduğunu insanlara göstermesi yasaktır. Üçüncü filmde (*Eclipse-Tutulma*) babası Bella'nın Edward ile görüşmesi ve evden çıkmasını yasaklar. (Tanımı: yasaklama, simgesi γ)
3. Jacob, girmesi yasak olduğu halde Bella'nın evine girer. Edward vampirliğini bir insana gösterir. Bella, babası yasakladığı halde Edward ile görüşür. (Tanımı: yasağı çiğneme, simgesi δ)
4. İkinci filmde vampir Laurent arkadaşı Victoria'nın intikam alması için Bella'nın yaşadığını ve Cullen'ların uzakta olduğunu Bella'dan öğrenir. (Tanımı: soruşturma, simgesi ϵ)

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

5. Film serisi boyunca düşman birçok kez bilgi toplamaya çalışır. İlk filmde vampir James, Bella'nın eski okulundan ve evinden ona ait bilgiler edinir. Üçüncü filmde vampir Riley, yeni doğan ordusuna kokusunu yayması için Bella'nın evinden gömleğini alır. (Tanımı: bilgi toplama, simgesi ζ)
6. James, video kaydından annesinin sesini dinleterek Bella'yı yalnız olarak görüşmeye çağırır. (Tanımı: aldatma, simgesi η)
7. Bella, James'e inanır. Yanındaki Alice ve Jasper'dan ayrılarak, görüşmeye gider, ancak annesi orada yoktur. (Tanımı: suça katılma, simgesi θ)
8. İlk filmde James, Bella'ya saldırır. Onu yaralar ve ısırır. İkinci filmde, Volturi ailesi Edward'a zarar verir. Üçüncü filmde Jacob'ın düşman vampir tarafından kaburgası kırılır. Victoria, Edward'ı öldürmek üzeredir. (Tanımı: kötülük, simgesi A)
8. I. Bella insan olarak kendini eksik hissederek ve vampir olmak ister. (Tanımı: eksiklik, simgesi α)
9. Edward Bella'yı vampir yapmak için ona evlenme teklif eder. (Tanımı: aracılık, geçiş anı, simgesi B)
10. Bella Edward'ın evlenme teklifini kabul eder. (Tanımı: karşıt eylemin başlangıcı, simgesi C)
11. Bella evlenerek evinden ayrılır; vampir ailesi ile yaşamaya başlar. (Tanımı: gidiş, simgesi ↑)
12. Bella vampire dönüşmeden önce hamile kalır. Rose dışında diğer Cullen ailesi üyeleri, Jacob ve diğer kurt adamlar buna karşı çıkar. Ona vampirlik ve ölümsüzlük verecek bağışçının (Edward) ilk sınavı gerçekleşir. (Tanımı: bağışçının ilk işlevi, simgesi D)
13. Bella herkese karşı çıkarak bebeği doğurur. (Tanımı: kahramanın tepkisi, simgesi E)
14. Bella doğum sırasında ölmek üzereyken Edward ona vampir zehrini verir. (Tanımı: büyülmüş nesnenin alınması, simgesi F)
15. Bella vampir olduktan sonra kan ihtiyacını karşılaması için ava çıkarılır ve vampir yaşamı hakkında Edward ona kılavuzluk eder. (Tanımı: İki krallık arasında yolculuk, bir kılavuz eşliğinde yolculuk, simgesi G)
16. Dört filmde de çatışma söz konusudur: ilk filmde James ve Cullen ailesi, ikinci filmde Laurent ve kurt adamlar çatışırken, Edward ve Bella, Volturi ile çatışır. Üçüncü filmde yeni doğan vampir ordusuna karşı Cullen ve kurt adamlar savaşırken, Edward Victoria ile savaşır. Dördüncü filmde Cullen'lar ve kurt adamlar karşılaşır. Beşinci filmde Volturi'ye karşı Cullen'lar, diğer vampirler ve kurt adamlar karşı karşıya gelir ancak çatışma önlenir. (Tanımı: çatışma, simgesi H)
17. Çatışmaların hepsinde düşman yenik düşer. (Tanımı: zafer, simgesi J)
18. Bella'yı öldürmek isteyen düşmanların hepsi yok edilmiş, öldürülme tehlikesi giderilmiştir. (Tanımı: giderme, simgesi K)
19. Edward ve ailesi, Bella'yı korumak adına ayrıldıkları kasabalarına geri döner. (Tanımı: geri dönüş, simgesi ↓)

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

20. Bella ve Cullen'lar hem Volturi hem de Victoria tarafından izlenir. (Tanımı: izleme, simgesi Pr)
21. Kurt adamlar zorda kalan Cullen'lar ile birlikte savaşır. Son filmde, diğer vampirler, Cullen'lara Volturi karşısında yardım etmeye gelirler. (Tanımı: yardım, simgesi Rs)
22. Filmde önce Edward vampir olduğunu gizler, ikinci filmde ise Jacob kurt adam olduğunu gizler ve son filmde Bella babasından vampir olduğunu gizler. (Tanımı: kimliği gizleyerek gelme, simgesi O)
23. Cullen'ların vampir akrabası Irina, Edward ve Bella'nın çocuklarını ısırlarak vampir yapılmış bir çocuk olduğunu zannederek bunu Volturi'ye ihbar eder. (Tanımı: asılsız savlar, simgesi L)
24. Cullen ailesi onları yok etmeye gelecek Volturi'yi iddiaların asılsız olduğuna ikna etmek zorundadır. (Tanımı: güç iş, simgesi M)
25. Volturi Cullen'ları yok etmeye gelir. Ancak, bir çok kişiyi yok edecek olan Volturi, Alice sayesinde ikna edilerek savaştan vazgeçer. (Tanımı: güç işi yerine getirme, simgesi N)
26. Bella'nın vampir olmasını isteyen Volturi savaş meydanında Bella'yı görerek onun vampir oluşunu tanır. (Tanımı: tanı(n)ma, simgesi Q)
27. Laurent ilk filmde Cullen'ları uyararak dost görünür. Ama ikinci filmde Victoria'ya ya yardım ettiği ortaya çıkar. (Tanımı: ortaya çıkarma, simgesi Ex)
28. Jacob kurt adam olduktan sonra kaslı bir görüme kavuşur ve dileğinde kurt görünümü alır. Bella vampir olduktan sonra güçlüdür ve gözleri renk değiştirir. (Tanımı: biçim değiştirme, simgesi T)
29. Irina'nın Cullen'ların vampir çocuk yaptığı iddiasının asılsız olduğu anlaşılır ve Volturi tarafından yok edilir. (Tanımı: cezalandırma, simgesi U)
30. Edward ve Bella evlenir ama tahta çıkma gerçekleşmez. (Tanımı: evlenme, simgesi W°o)

Özel işaret, simgesi I haricinde tüm işlevlere sahip olan Alacakaranlık film serisinin şeması ise şu şekilde oluşur:

$\alpha \beta \xi \gamma \delta \varepsilon \zeta \eta \theta A \alpha B C \uparrow D E F G H J K \downarrow Pr Rs O L M N Q Ex T U W^{\circ}o$

Bu işlevler belirtildikten sonra, Propp'un öne sürdüğü üzere işlevleri yerine getiren 7 eylem alanını da film içinde açıklama gerekliliği mevcuttur. Belirtilen bu 7 eylem alanı film serisinde şu şekilde karşımıza çıkar:

1. Saldırganın (ya da kötü kişinin) eylem alanı: Anlatıda 3 ana kötü karakter vardır; James, Victoria ve Volturi. James ilk filmde Bella'yı öldürmeyi takıntı haline getirerek Cullen'lar ile savaşır. Victoria sevgilisi James'in intikamını almak için Bella'nın peşine öncelikle Laurent'i gönderir. Daha sonra bir yeni doğan vampir ordusu yaratarak Cullen'lara savaş açar. Volturi, Alice Cullen'ı kendilerine dâhil etme arzusu ile Cullen'lara savaş açmaya niyetlenir.
2. Bağışçının (ya da sağlayıcının) eylem alanı: Anlatı içinde büyülü nesne vampir olmak olarak ele alındığında ve kahraman Bella'nın korunmasına yardımcı olmak açısından bakıldığında, Edward kahraman eylem alanının yanı sıra, Bella'ya vampir zehrini bahşeden ve onu hayata döndüren bağışçısıdır. Alice ise, iki kez geleceği görme yeteneğini kullanarak kahramanları Volturi'nin saldırısından kurtaran bağışçısıdır.

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

3. Yardımcının eylem alanı: Cullen ailesinin üyeleri; Carlisle, Esmé, Rosalie, Emmet, Alice ve Jasper her filmde Bella'yı korumuş ve birçok durumdan kurtarmışlardır. Kurt adamlar filmde iki savaş sahnesinde vampirlere yardım etmişlerdir. Ayrıca, Bella'nın korunması için de birçok kez yardımda bulunmuşlardır.
4. Prensesin (aranan kişi) ve babasının eylem alanı: Bella, bu anlatıda prensesin eylem alanına sahip olmakla birlikte aynı zamanda kahramanın eylem alanına da dâhildir.
5. Gönderenin eylem alanı: İkinci filmde Alice, Bella'yı Edward'ı kurtarmaya gönderir. Bella, Edward'ın vampirliğini açıklamasına engel olarak onu Volturi'nin öldürmesinden kurtarır. Alice bu anlatıda 3 eylem alanına da sahiptir.
6. Kahramanın eylem alanı: Anlatı 3 kahraman üzerinden kurulmuştur; Bella, Edward ve Jacob. Bu üç kahraman birçok kez birbirlerinin hayatlarını kurtarmakla kalmamış, yaşadıkları kasabaya ve ailelerine zarar vermeyi amaçlayan düşmanları yok etmişlerdir.
7. Düzmece kahramanın eylem alanı: Irina, Cullen'lara zarar vermek adına onları gerçeğini öğrenmediği bir iddia ile Volturi'ye şikâyet ederek büyük bir savaşın başlama sebebini oluşturur.

5. Sonuç ve tartışma

Propp'un işlevsel çözümlemesi *Alacakaranlık* film serisine uygulandığında, otuz bir işlevden otuz tanesini barındırdığı ve yedi eylem alanlarının mevcut olduğu ortaya çıkmıştır. Filmin, işlevsel simgelemi ise şu şekildedir:

$\alpha \beta \xi \gamma \delta \varepsilon \zeta \eta \theta A a B C \uparrow D E F G H J K \downarrow Pr Rs O L M N Q Ex T U W^o$

Ancak, Propp bu işlevlerin sırasının değişmez olduğunu ileri sürmüştür. Bu filmde ise, mevcut olan otuz işlev filmlerde aynı sırayla yer almamaktadır. Örneğin, sonuncu sırada olan evlilik bu serinin üçüncü filminde gerçekleşmiştir. Sırası aynı düzene uygun olmasa da bu işlevlerin neredeyse tamamına sahip olması, bu filmin endüstrinin devamını sağlamak için kurgulanmış olduğunun ispatı gibidir. Sadece kâr elde etme amaçlı ve izleyicide anlık katharsisler ile geçici hazlar uyandıran ama yeni bir mesaj vermeyen kültür endüstrisinin doğurduğu filmlerden birisidir. Aynı işlevlere sahip, sadece kahramanların görünümünün değiştiği bu tür filmler eğlence endüstrisinin devamına hizmet için üretilirler. Seyirci ise, filmlerde gördüğü büyüü aşk, romantik/olağanüstü kahramanın zaferinin yarattığı fanteziler içinde gerçek hayattan uzaklaşmış olduğu için bu tür filmlerden hoşnuttur. *Alacakaranlık* film serisinin kahramanları kitleler tarafından beğenilmesi arzu edinilen dış görünüşü hiç bir zaman bozulmayan vampirler ve kurt adamlardan oluşmaktadır. Bu fantastik dünyanın içinde vampirler romantizmi, kurt adamlar ise tutkuyu temsil etmektedir. Güçlü, yenilmez, kusursuz fiziklere sahip ama aynı zamanda insani özellikler olan romantizm, tutku, korumacılık gibi duyguları da barındıran bu kahramanlar, hitap ettiği genç kuşak için ikonlaşmıştır. Filmlerdeki karakterler kusursuzdur ama zaten bu dünyaya ait değildirler. Sadece seyir zevki ile birkaç saat süren hazlar oluşturulur. Propp'un değindiği gibi bu hazlar belirli ve başarıyı yakalamış işlevler etrafında oluşturulmuştur. Bu noktada önemli olan ise, yüzyıl geçmesine rağmen belirli işlevlerin kullanımı ile seyircide arzu edilen beğeni kalıplarının yaratımının sağlanması ve dolayısıyla kültür endüstrisinin devamını sağlayan mesajların geniş kitlelere iletilmesidir. Böylece, kitlelerin eleştirel aklının gelişimine engel olan kültür endüstrisine ait kurullarla üretilen filmler, seyircisine sağladığı katharsis ile düşünme eylemine ket vurarak aslen sistemin

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

yeniden üretiminin sürekliliğini sağlamaktadırlar. Bu tür filmlerin üretiminin durdurulması gerektiği gibi bir fikir öne sürmek yanlış ve ütöpik olabilir. Ancak, çalışmada ışık tutulduğu üzere; izler kitlenin beğenileri ve izleme alışkanlıklarının çerçevelerini çizen bu tür filmlerin ifşa edilmesi aracılığıyla, sınırların dışına çıkabilen ve anlatısıyla izleyicisinde farklı dünyalara dair pencereler açmayı başarabilen düşünce sinemasının üretimi arttırılmalıdır. Bu sayede, düşünmeyi yeğleyen ve var olan sınırların dışını da görebilmeyi başaran bir izleyici ve hatta toplumsal yapılanmadan söz edebiliriz.

Kaynakça

- Abalı, İ. (2013). Yapısal Folklor Kuramı Bağlamında Bir Masal İncelemesi Örneği, *İdil Dergisi*, Cilt 2, Sayı 8, 26-40. doi: 10.7816/idil-02-10-03
- Abisel, Nilgün. (1995). *Popüler Sinema ve Türler*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Adorno, T. (2012). *Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi*. (Çev. Nihat Ülner, Mustafa Tüzel, Elçin Gen). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aristoteles. (1987). *Poetika*. (Çev. İ. Tunalı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Atayman, V. ve Çetinkaya T. (2016). *Popüler Sinema'nın Mitolojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bars, M.E. (2014a). Vladimir Propp'un Yapısal Çözümleme Yöntemi Çerçevesinde Battal Gazi Destanı Filminin İncelenmesi, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. Yıl 7, Sayı XVIII, 79-97. doi:http://dx.doi.org/10.14225/Joh467
- Bars, M.E. (2014b). Vladimir Propp'un Biçimbilimsel Yaklaşımı Çerçevesinde Basat Depegözi Öldürdüğü Boy Üzerine Bir İnceleme, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/3, 257-269.
- Berger, A. A. (1992). *Popular Culture Genres: Theories and Texts*. London: Sage Publications Inc.
- Butler, A. M. (2011). *Film Çalışmaları*. (Çev. Ali Toprak). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Çıblak, N. (2005). V. Propp 'un Masal Çözümleme Metodu, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 638, 127-140.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Popüler Kültür ve İletişim*. (2. Basım). Ankara: ERK Yayınları.
- Miller, T., Govil, N., McMurria, J., Maxwell, R. ve Wang, T. (2012). (Çev. Zahit Atam, Selim Türkmenoğlu, Yusuf Can Ekinci). *Küresel Hollywood*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Onur, N. (2012). *Kitle Kültürü Sineması ve B Filmi*. (2.Basım). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Öztürk, S. (2018). *Sinema Felsefesine Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Propp, V. (2001). *Masalın Biçimbilimi-Olağanüstü Masalların Yapısı*. (Çev. Mehmet Rifat ve Sema Rifat). İstanbul: Om Yayınevi.
- Şimşek, G. (2012). Los Angeles'da Bir Kalkedisi: Propp'a Göre Bir Film Çözümlemesi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:5 Sayı: 2, 311-324.
- Yüksel, S. E. (2011). Modernizm ve Kültür-Sanat Bağlamında Frankfurt Okulu, *Zamanın Tozu: Frankfurt Okulu'nun Türkiye'deki İzleri* (Der. D. Beybin Kejanlıoğlu). Ankara: De Ki Basım.

İnternet:

- aahnayah1. (2012, 03 Ekim). Twilight series. Erişim adresi: <https://www.imdb.com/list/ls008821642/>
- Karşılaştırmalar- Alacakaranlık Serisi. (t.y.). Erişim adresi: <https://boxofficeturkiye.com/karsilastirma/?karsi=95>
- Child, Ben. (2012, 19 Kasım). Twilight Saga finale breaks box-office records. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/film/2012/nov/19/twilight-saga-finale-breaks-box-office-records>.

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

Filmler:

Karen Rosenfelt, Wyck Godfrey & Greg Mooradian (Yapımcı), Catherine Hardwicke (Yönetmen), (2008). *Twilight* [Sinema Filmi]. ABD: Summit Entertainment.

Karen Rosenfelt, Wyck Godfrey & Greg Mooradian (Yapımcı), Chris Weitz (Yönetmen), (2009). *New Moon* [Sinema Filmi]. ABD: Summit Entertainment.

Wyck Godfrey & Greg Mooradian (Yapımcı), David Slade (Yönetmen), (2010). *Eclipse* [Sinema Filmi]. ABD: Summit Entertainment.

Karen Rosenfelt & Wyck Godfrey (Yapımcı), Bill Condon (Yönetmen), (2011). *Breaking Down 1* [Sinema Filmi]. ABD: Summit Entertainment.

Karen Rosenfelt & Wyck Godfrey (Yapımcı), Bill Condon (Yönetmen), (2012). *Breaking Down 2* [Sinema Filmi]. ABD: Summit Entertainment.

Kılıç, E.G. (2018). Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

Different centuries same forms: an analysis on the Twilight film series on the functional approach of V. Propp and critique of the mass culture cinema

Esra Güngör Kılıç

Submission Date: 24 / 05 / 2018

Accepted Date: 01 / 07 / 2018

Extended abstract in English

From the past to the present day, the cinema has emerged as an art that can open new worlds in the horizon of the audience. However, cinema beyond being art, is also industry dependent. Films based on commercial concerns, which are expected to materially return, whose frameworks are determined by the rules of the industry, which contribute to the creation of common pleasures in the audience and narrative which have proved successful, constitute "mass culture cinema". In this industrial-based development of cinema, undoubtedly lies the development of the industrial revolution and the capitalist system, which deeply affect society. In line with a more homogeneous and pure society ideals, mass culture debates have become one of the main debates among sociologists. The most striking criticism on this subject come from the Frankfurt School.

According to Adorno, one of the major theorists of the Frankfurt School, the underlying latent tendency of the capitalist system is to provide integration and domination. In this process of domination and integration, art has become a medium of cultural industry with new meanings serving the popular culture with the erosion of high modernist features. Seeing cinema as a product of the culture industry, Adorno notes that cinema is a tool for the management of masses rather than a mass art. Of course, as we mentioned at the beginning, cinema can not only be regarded as a tool of the culture industry. However, since the film series selected in this study is a product of mass cinema, criticism on this aspect of the cinema is emphasized.

The cultural industry plays an important role in creating a common appreciation by homogenizing the pleasure and expectation of the mass society. Our appreciation is actually built. In this sense, cinema is instrumentalized as a common viewing pleasure creation and a change value as a result of this creation. The task of these films is to get box office recruiting by appealing to as many people as possible. Films that take the narrative from the legend in mass culture cinema have proved their success for the industry by getting a wide audience all the time. Likewise, the film series *Twilight* (2008-2012), based on vampires and werewolves, is one of the most watched films in the world, with a narrative structure that has approved to be successful in proving thematic practices (adventure, romantic love, and violence that providing salvation).

The work was based on the idea that such movies were not a new production but a structure based solely on certain functions. The validity of this hypothesis was tested by analyzing with the functional analysis methodology provided by Vladimir Propp, the *Twilight* film series, which consists of five films. Propp, first published in 1928 *Morfologiya Skazki* book has examined the traditional Russian fairy tale. In his structural work focusing on Russian fairy tales, he reached the conclusion that all the fairy tales he studied had the same basic narrative. Propp has identified the "functional" elements that can be common to thousands of tales under apparent diversity, making it clear that they actually have the same structure on the basis. As Propp suggests, the names of the heroic heroes, the objects they use vary, but the actions of the people do not change.

Kılıç, E.G. (2018). Farklı yüzyıllar aynı biçimler: V. Propp'un işlevsel yaklaşımı çerçevesinde *Alacakaranlık* film serisi üzerine bir çözümleme ve kitle kültürü sineması eleştirisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 467-482.

The work of Propp, which makes a significant contribution to methodological developments in the analysis of semiotics and narratives, is not unique to epics. It has been discovered that massive products such as novels and films produced through various researches made over time have the same functions. In the light of this information, in this work, functional analysis of Propp is used to prove that industry cinema produces the same diegetic cyclically with the specified functions. Findings from the film analysis based on Propp's 31 function and the seven spheres of action; the film series contains thirty from thirty-one functions and seven spheres of action are available. The functional symbol of the film series is as follows:

$\alpha \beta \S \gamma \delta \varepsilon \zeta \eta \theta A a B C \uparrow D E F G H J K \downarrow Pr Rs O L M N Q Ex T U W^o$

Thus, the film series, which was shot in 2000's years, has reached the conclusion that it has the same functions as legendary tales in the 1900's. These films, which have the same functions but only the appearance of the heroes change, are produced for the continuation of the entertainment industry. The spectators are also pleased with this kind of film because the fantasy worlds created by the love, glory and happiness of the romantic or extraordinary hero they see in movies are moving away them in real life. These heroes, who have strong, invincible, perfect physics but also have human qualities such as romance, passion, sacrifice, are iconized for the young generation they address. By way of watching, only a few hours of pleasures are created.

As Propp said, these pleasures are built around specific and successful captured functions. What is important at this point is that despite the passing of the century, the use of certain functions enables the creation of the desired taste patterns in the audience, and therefore the transmission of the messages that provide the continuation of the culture industry. By this way, the films produced by the rules of the cultural industry, which prevent the development of critical thinking of the masses, provide the continuity of the reproduction of the system originally by inhibiting the thinking action with the katharsis. This study sheds light on the importance of thought cinema, which can go beyond the bounds of revealing such films that frame the audience's liking and viewing habits, and which is capable of opening windows of different worlds in the viewer through narrative.